

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาจิตรกรรม โดยบูรณาการวิธีการสอนศิลปศึกษา
แบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาศิลปศึกษา

นางสาว วิณา ธนาไชยสกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-2296-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF THE TEACHING INSTRUCTIONAL MANAGEMENT OF THE PAINTING COURSE
BY INTEGRATING THE DISCIPLINE – BASED ART EDUCATION METHOD
FOR THIRD YEAR STUDENTS IN ART EDUCATION PROGRAM

Miss Weena Thanachaisakul

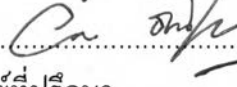

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Art Education
Department of Art, Music and Dance Education
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2004
ISBN 974-53-2296-2

วิชา หนาไทยสกุล : การศึกษาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาจิตรกรรม โดยบูรณาการวิธีการสอน ศิลปะศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาศิลปะศึกษา. (A STUDY OF THE TEACHING INSTRUCTIONAL MANAGEMENT OF THE PAINTING COURSE BY INTEGRATING THE DISCIPLINE – BASED ART EDUCATION METHOD FOR THIRD YEAR STUDENTS IN ART EDUCATION PROGRAM) อ. ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ คุณประเสริฐ, 195 หน้า. ISBN 974-53-2296-2.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน และนักศึกษา เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน รายวิชาจิตรกรรม โดยบูรณาการวิธีการสอนศิลปะศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน หรือ DBAE ในด้านครูผู้สอน ผู้เรียน ด้าน วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา วิธีสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอน วิชาจิตรกรรม จำนวน 11 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ของสาขาศิลปะศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามชนิดเลือกตอบแบบประเมินค่า และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเอง ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลที่ได้จากการ สัมภาษณ์ วิเคราะห์ด้านเนื้อหาโดยคำนวณเป็นร้อยละ และสรุปสาระสำคัญของแต่ละด้าน บรรยายประกอบความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนและผู้เรียนมีความเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาจิตรกรรม โดยบูรณาการวิธีการสอน ศิลปะศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน ในแต่ละด้านดังนี้

- 1) ผู้สอน : ควรมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในกระบวนการสร้างงานจิตรกรรม และด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ รวมทั้งหลักการ ด้านสุนทรียศาสตร์เป็นพื้นฐานในการวิจารณ์ผลงานอย่างมีเหตุผล และเชื่อถือได้
- 2) ผู้เรียน : ควรมีความรู้พื้นฐานด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ องค์ประกอบ และหลักสุนทรียศาสตร์เป็นพื้นฐาน รวมถึงมีทักษะ การปฏิบัติงานจิตรกรรม มีการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง และการยอมรับคำแนะนำและข้อวิจารณ์จากผู้อื่น
- 3) วัตถุประสงค์ : ควรเป็นการเน้นกระบวนการคิดควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานทั้งความรู้ที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วิธีการ และทฤษฎีทางศิลปะ เน้นที่ความเข้าใจในกระบวนการสร้างผลงานจิตรกรรมอย่างเป็นขั้นเป็นตอน
- 4) เนื้อหาวิชา : ควรประกอบไปด้วยด้านทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ศิลป์ หลักการทางสุนทรียศาสตร์ ศิลปวิจารณ์ และการปฏิบัติ ที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
- 5) ด้านวิธีการสอน : ควรใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิด ค้นคว้าในสิ่งที่ตนสนใจ และมีอิสระในการแสดงออก มีการใช้วิธีการพาผู้เรียนไปดูขั้นตอน กระบวนการทำงานของศิลปิน และให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานด้วยตนเอง
- 6) ด้านสื่อการเรียนการสอน:มีการใช้ผลงานจิตรกรรมจริง ตำราและเอกสาร มีการใช้ บทวิเคราะห์ วิจารณ์ ของศิลปินมา ประกอบการอ้างอิง และมีการใช้คอมพิวเตอร์และสื่อสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้
- 7) ด้านการวัดและการประเมินผล : ควรวัดและประเมินจากกระบวนการศึกษาค้นคว้า เอกสารบันทึกประกอบการทำงาน ผลงาน ความสามารถในการถ่ายทอดแนวความคิดออกมาเป็นผลงานได้อย่างมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน รวมถึงมีการประเมินจาก พฤติกรรมในระหว่างเรียนด้วย

ภาควิชา ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา.....ศิลปะศึกษา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2547.....

4583787527 : MAJOR ART EDUCATION

KEY WORD: TEACHING INSTRUCTIONAL MANAGEMENT / PAINTING / DBAE /

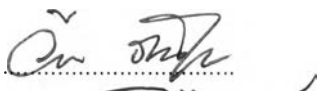
WEENA THANACHAUSAKUL : A STUDY OF THE TEACHING INSTRUCTIONAL MANAGEMENT OF THE PAINTING COURSE BY INTEGRATING THE DISCIPLINE – BASED ART EDUCATION METHOD FOR THIRD YEAR STUDENTS IN ART EDUCATION PROGRAM

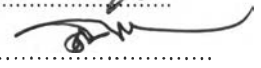
THESIS ADVISOR: ASSIST.PROF.SUNTI KHUNPRASERT, Ed.D., 195 pp. ISBN 974-53-2296-2.

The purpose of this research was to study the teaching instructional management of the painting course by integrating Discipline -Based Art Education method (DBAE) for third year students in Art Education Program. The areas of study are teachers, students, instructional objectives, subject matters, teaching methods, educational medias, evaluation and measurement. The population consisted of 11 university painting instructors and 40 third year students in Art Education Program. The research instruments were rating scale questionnaire and semi – structured interview constructed by the researcher. The data was analyzed by means of frequencies, percentages, rating scale means, and standard division

The study found that the opinions of the teaching instructional management of the painting course by integrating the Discipline – Based Art Education method were at the moderate level of agreement, the detail of the finding were as followed:

- 1) Teachers should have knowledge and expert in painting processes, art history contents, including the principles of aesthetics and art criticism.
- 2) Students should have knowledge foundation in art history, composition, principles of aesthetics, including painting skills
- 3) Instructional objectives should mostly emphasize the thinking and practical processes, including the theories of art and art history, the principles of aesthetics and art criticism, and the understanding of art making processes
- 4) Subject matters should contain with the theories of art history, principles of aesthetics ,art criticism and art making techniques in accordance with the student's interest
- 5) For teaching methods aspect, teacher should employ the child's center method, so that student can think and research upon their interests and free-expression, including the field trip method to survey and investigate the artist's working processes as student's directed experience.
- 6) For educational medias aspect, teachers should use the sample of original works, books, journals, and the artist critic articles for reference, and also employ educational innovation, such as, multimedia.
- 7) For Evaluation and Measurement aspect, teachers should evaluate and measure the students thinking processes, report papers, working processes, and connections between concepts and their painting, including their learning processes.

Department of Art, Music, and Dance Education.....Student's signature.....

Field of studyArt Education.....Advisor's signature.....

Academic year..... 2004.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงมาได้อันเนื่องมาจากความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ คุณประเสริฐ ที่ได้อุทิศเวลา ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข และเป็นกำลังใจเป็นอย่างดีเสมอมา จนทำให้งานชิ้นนี้สำเร็จออกมาได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ปิยะชาติ แสงอรุณ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ปุ่นนรินทร์ พิชญ์ไพบุลย์ กรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคณาจารย์ สาขาวิชาศิลปศึกษา ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ให้คำปรึกษาและชี้แนะในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้วยความเมตตาอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์อริยะพร คุโรดะ สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประเสริฐ ศีลรัตน จากสถาบันราชภัฏราชนครินทร์ จ.ฉะเชิงเทรา และรองศาสตราจารย์วุฒิ วัฒนสิน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่สละเวลาในการตรวจเครื่องมือและให้คำแนะนำเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ผู้สอนวิชาจิตกรรมทั้ง 12 ท่านจาก 6 สถาบัน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ อันเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ บุคคลกร และเจ้าหน้าที่ ทั้งในสาขาวิชาศิลปศึกษา ศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษา และหอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจนเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ นิสิตบัณฑิตศึกษาทุกคนที่เป็นกำลังใจในการทำงานเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัว "ธนาไชยสกุล" ทุกท่านที่ช่วยเหลือทั้ง กำลังทรัพย์ กำลังกาย และเป็นกำลังใจที่สำคัญในการทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ลุล่วงมาตลอด หากจะมีคุณความดีใดๆที่จะเกิดอันเนื่องมาจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบให้กับบิดา มารดา ครู อาจารย์ ทุกท่าน ที่เมตตาอบรมให้วิชาความรู้อันทรงค่าและประเสริฐยิ่ง

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
- ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
- ขอบเขตของการวิจัย.....	7
- ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
- คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
- วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา.....	11
2.1.1 ความหมายของการสอน.....	11
2.1.2 ระบบของการสอนในระดับอุดมศึกษา.....	14
2.1.3 องค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอน.....	16
2.1.4 การเรียนการสอนแบบบูรณาการ.....	46
2.1.5 หลักสูตรการเรียนการสอนศิลปศึกษา.....	49
2.2 การเรียนการสอนจิตรกรรม.....	53
2.2.1 ความหมายและนิยาม.....	53
2.2.2 ทฤษฎีจิตรกรรม.....	56
2.3 Discipline – Based Art Education หรือ DBAE	72
2.3.1 ที่มาของแนวคิด และทฤษฎี DBAE.....	72

2.3.2 แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการการสอน ศิลปะศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน	79
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	90
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	99
3.1 การศึกษาข้อมูล.....	99
3.2 กลุ่มประชากร.....	99
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	100
3.4 ลักษณะของเครื่องมือวิจัย.....	100
3.5 การรวบรวมข้อมูล.....	101
3.6 การวิเคราะห์ผลข้อมูล.....	102
3.7 การสรุปและรายงานผล.....	102
3.8 การนำเสนอผลการวิจัย.....	103
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	104
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	138
รายการอ้างอิง.....	166
ภาคผนวก.....	174
รายชื่อทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ	175
รายชื่ออาจารย์ผู้ให้สัมภาษณ์.....	176
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	177
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	195

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1.	การเปรียบเทียบลักษณะของ DBAE ในยุคเริ่มแรก และ DBAE ในยุคปัจจุบัน	74
2.	ข้อมูลเบื้องต้นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชาจิตรกรรมระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย.....	106
3.	ข้อมูลเบื้องต้นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาศิลปศึกษา	110
4.	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาจิตรกรรม โดยบูรณาการวิธีการสอนศิลปศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน ด้านผู้สอน.....	113
5.	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาจิตรกรรม โดยบูรณาการวิธีการสอนศิลปศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน ด้านผู้เรียน.....	114
6.	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาจิตรกรรม โดยบูรณาการวิธีการสอนศิลปศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน ด้านวัตถุประสงค์.....	116
7.	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาจิตรกรรม โดยบูรณาการวิธีการสอนศิลปศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน ด้านเนื้อหาวิชา.....	118
8.	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาจิตรกรรม โดยบูรณาการวิธีการสอนศิลปศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน ด้านวิธีการสอน.....	120
9.	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาจิตรกรรม โดยบูรณาการวิธีการสอนศิลปศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน ด้านสื่อการเรียนการสอน.....	122
10.	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาจิตรกรรม โดยบูรณาการวิธีการสอนศิลปศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน ด้านการวัดและการประเมินผล.....	123
11.	ค่าเฉลี่ยรวมส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาจิตรกรรม โดยบูรณาการวิธีการสอนศิลปศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน.....	125

ตารางที่

หน้า

12.	แจกแจงความถี่ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามของอาจารย์ผู้สอน.....	126
13.	แจกแจงความถี่ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามของผู้เรียน.....	129
14.	แจกแจงความถี่จากผลการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนวิชาจิตกรรม.....	133

สารบัญญภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. องค์ประกอบของระบบการเรียนการสอน.....	14
2. กระบวนการสร้างงานจิตรกรรม.....	58
3. องค์ประกอบศิลป์.....	194